

Konsernijohtajan omistajaohjaus, Lempäälän Lämpö Oy / Lämpöomavarainen Lempäälä 2025 - investointihankkeen toteuttaminen (RRF-hanke)

Kunnanhallitus 21.08.2023 § 214
5/00.04.02/2023

Valmistelijat kunnanjohtaja Heidi Rämö, talousjohtaja Kari Auvinen, johdon erityisavustaja Tuulia Rinne

Lempäälän Lämpö Oy toimitti kuntaan konserniohjauspyynnön ja esitti 2,1 miljoonan euron pääoman korotusta ja 1,933 miljoonan euron lainantakausta koskevan rahoituspyynnön 11.5.2023. Rahoituspyyntö liittyy yhtiön suunnittelemaan Lämpöomavarainen Lempäälä 2025 - investointihankkeeseen (RRF-hanke). Kunnanhallitus käsitteli pyyntöä 5.6.2023 § 155 ja päätti, että asia palautetaan valmisteluun. Kunnanhallitus pyysi päätöksensä yhteydessä lisäselvityksiä Lempäälän Lämpö Oy:ltä ja Lempäälän Energia Oy:ltä.

Lempäälän kunnan konserniohjeen mukaan tytäryhteisön hallituksen tai toimitusjohtajan on kirjallisesti hankittava ennen päätöksentekoa konsernijohtajan kirjallinen ennakkokannanotto, kun asia koskee merkittävää tai poikkeuksellista investointia. Konsernijohtajan ennakkokannanotto antaa kunnanjohtajalle. Tytäryhteisön päätöksenteko ja sen valmistelu ennakkokannanottoa vaativassa asiassa on järjestettävä niin, että kunnanjohtajalla on ennen ennakkokannanottoa mahdollisuus saattaa asia kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Konserniohjeen mukaan kunnan tulee käsitellä investointihanketta ensin omistajaohjauksen näkökulmasta ennen kuin asia voidaan saattaa valtuuston päätettäväksi lainantakausta tai muuta rahoitusmuotoa koskevassa asiassa. Näin ollen Lempäälän Lämmön lainantakausta koskeva asia on uudelleentalustettu kunnanhallitukselle konsernijohtajan omistajaohjauksena ja konserniohjeen mukaisena ennakkokannanotto. Käsitely rajoittuu kunnan eli omistajan näkökulmaan siitä, miten omistaja suhtautuu siihen, että yhtiö ryhtyy kyseiseen investointihankkeeseen. Kuntalain 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Lempäälän Lämpö on saanut investointihankkeelleen työ- ja elinkeinoministeriön 1 576 100 euron investointituen. Lempäälän Lämpö ei ole investointituen hakemusvaiheessa kuitenkaan hakenut kunnan konsernijohtajan ennakkokannanottoa koskien investointihankkeen suunnittelua tai siihen lähtemistä. Ministeriön päätöksen mukaan sen tukisitoumus on voimassa, jos investointihanke käynnistetään ja Lempäälän Lämpö ilmoittaa hankkeen käynnistymisestä viimeistään 31.8.2023. Näin ollen kunnanhallituksen tulee antaa ennakkokannansa asiaan ennen elokuun loppua.

Lämpöomavarainen Lempäälä 2025 -investointihanke (RRF-hanke)

Lempäälän Lämpö -konserni suunnittelee toteuttavansa hiekaenergiavaraston (2 MW), aurinkovoimalan (0,3 MWp), lämpöpumpputuotantoyksikön (0,6 MW) ja näihin liittyvän kaukolämpö- ja kaukokylmäverkon sekä sähkö- ja tietoliikenneverkon Lempäälän kunnan omistamalle maa-alueelle Hakkarissa. Investointiin kuuluu myös energiaverkkojen optimointijärjestelmä, joka palvelee koko yhtiön tuotantoa

ja energian jakelua. Ministeriön tukipäätös velvoittaa, että investointihanke valmistuu viimeistään 30.04.2026.

Lempäälän Lämmön toimittaman tiedon mukaan RRF-hankeella on merkittävä vaikutus kaukolämmön energiahinnan vakauttamiseksi, huoltovarmuuden parantamiseksi ja ilmastohaasteeseen vastaamiseksi Lempäälän kunnan alueella.

Konsernijohdon omistajaohjaus: ennakkokanta investointihankkeen toteuttamiseen

Lempäälän Lämmön tunnistamat investointihankkeen vaikutukset ovat linjassa Lempäälän kuntastrategian (KV 25.5.2022 § 27) kanssa, jossa tavoitteena on kasvihuonepäästöjen vähentäminen sekä palvelumaksujen ja taksojen pysyminen seudun keskiarvossa. Lempäälän kuntastrategiassa todetaan vielä erityisesti, että vihreää siirtymää toteutetaan ekologisilla ja ympäristöllisesti kestäväillä valinnoilla ja investoimalla rohkeasti kestävä kehityksen hankkeisiin, ja että Lempäälässä hyödynnetään vihreään siirtymään kohdistettua julkista rahoitusta.

Kuntastrategia edellyttää kuitenkin myös velkaantumisen ja velkankantokyvyn seuraamista konsernitasolla. Strategiassa todetaan, että kunnan investointiohjelman on oltava talouden kantokykyyn nähden realistinen ja että kunnan asukaskohtainen lainamäärän tulisi olla alle Tampereen kaupunkiseudun kehyskuntien keskitason. Lisäksi kunnanvaltuuston 14.6.2023 § 63 hyväksymän kokonaistalouden suunnitteluohjeen 2024-2026 sekä kunnanhallituksen 7.8.2023 § 199 hyväksymän talousarvion valmisteluohjeen mukaan Lempäälän velkamäärää ja korkokuluja hillitsemään tarkoitettuun talouden korjaussarjaan kuuluu myös investointiohjelman muutoksia, lykkäämistä ja karsintaa. Lempäälän kunnan voimassa olevassa investointiohjelmassa TA2023 ja suunnitelmavuodet 2024-2025 ei ole huomioitu kyseisen hankkeen pääomatarvetta.

Kunnanhallituksen omistajapoliittisissa linjauksissa (KH 29.5.2023 § 137) todetaan, että tärkein Lempäälän Lämpöä koskeva tahtotila on lähtökohta, jossa yhtiön toiminta on kilpailukykyistä ja kustannustehokasta (tahtotila 1) ja toiseksi tärkeimpänä se, että yhtiö rakentaa peruslämpö- ja energiainfrastruktuuria kasvavan kunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin (tahtotila 2). Lempäälän Lämmön investointiohjelmassa on lähivuosille suunniteltu muitakin yhtiön varoja ja kunnan rahoitusta edellyttäviä investointeja, ja ne nousevat valmistelun yhteydessä tunnistetussa tärkeydessä RRF-hankkeen edelle. Tukkitien investoinnit ja Makasiinitien lämpökeskuksen siirto toteuttaisivat tarkemmin omistajapoliittista linjausta lämpö- ja energiainfrastruktuurin rakentamisesta kasvavan kunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Näin ollen niin yhtiön toiminnalliset kuin taloudellisetkin resurssit tulisi kohdistaa yhtiön perustehtävään ja omistajapoliittisten linjausten korkeiten priorisoituihin tavoitteisiin.

Todettakoon, että RRF-hanke ei ole kokonaisuudessaan omistajapoliittisten linjausten vastainen, sillä se toteuttaisi kuitenkin kunnanhallituksen omistajapoliittisten linjausten vähemmän priorisoituja tahtotiloja (tahtotilat 3 ja 4) energiaomavaraisuuden kasvattamisesta ja huoltovarmuuden kehittämisestä sekä ympäristöystävällisten energiamuotojen lisäämisestä ja haitallisten vähentämisestä.

Lempäälän Lämmön suunnitelmien mukaan RRF-hankkeen rahoitus koostuisi investointituesta, yhtiön omarahoituksesta, kunnan takaamasta investointilainasta sekä kunnan sijoituksesta sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon (SVOP). Kunnanhallitukselle 5.6.2023 § 155 tehdyssä valmistelussa kunnan rahoitusratkaisu rajattiin lainantakaukseen, jonka ehtoihin kuuluu markkinaehtoinen takausprovisio. [REDACTED]

Mikäli Lempäälän Lämpö lähtee RRF-hankkeeseen, sitoo ministeriön rahoitus yhtiön toteuttamaan investoinnit jo hyväksytyyn projektisuunnitelman mukaisesti, jolloin muun muassa investointien sijainnin muuttaminen ei ole mahdollista, vaan investoinnit, kuten hiekkaenergiavarasto, tulee sijoittaa Hakkarin alueelle. Lempäälän Lämpö on lisäselvityksessään todennut, että Hakkarissa sijaintivaihtoehtoja on kaksi. Hakkarin alueeseen kohdistuu erilaisia käyttöpaineita, joten hiekkaenergiavaraston sijoittaminen kyseiselle alueelle ei ole kuntakonsernin kokonaisedun kannalta täysin kiistatonta. Mahdollinen hiekkaenergiavaraston sijoittaminen alueelle vaatii kaavasta poikkeamista ja on luvanvaraista.

Uudelleenvalmistelun pohjalta voidaan todeta, että omistajan näkökulmasta Lempäälän Lämpö Oy:n ei ole tarkoituksenmukaista käynnistää Lämpöomavarainen Lempäälä 2025 -investointihanketta siinä laajuudessa ja aikataulussa, johon ministeriön investointituki sen rajaa. Omistajaohjauksen päätösesitys perustuu harkintaan, jossa kunnan rahoitusriski nykyisessä talustilanteessa ja kunnan intressit yhtiön omistajana eivät kohtaa riittävällä tasolla investointihankkeesta saatavien hyötyjen kanssa, jotta kunta voi tukea investointihankkeen käynnistämistä. [REDACTED]

[REDACTED] Kunnan on kuitenkin mahdollista ottaa investointien osakokonaisuudet erillisinä asioina käsittelyyn. Osakokonaisuuksien käsittely itsenäisinä investointeina ja niiden ajallinen hajauttaminen eri vuosille mahdollistaisi sen, että investointien toteuttamiseen kohdistuvia taloudellisia riskejä voidaan hallita paremmin. Tämä edellyttäisi yhtiöiden uutta valmistelua ja investointihankkeen pilkkomista osiin.

Lempäälän Lämmön kuntaan 5.7.2023 toimittamassa lisäselvityksessä on todettu, että lämpöpumpputuotantoyksikköä koskevaan investointihankkeen osakokonaisuuteen sisältyy myös Lempäälän jäähallin kylmäkone. Todettakoon, että investointitukea koskevassa ministeriön päätöksessä kuten myöskään Lempäälän Lämmön tukihakemuksessa ei ole mainintaa jäähallin kylmäkonetta koskevasta investoinnista. Todettakoon, että jäähallin kylmäkonetta koskeva investointi voidaan joka tapauksessa toteuttaa myös RRF-hankkeen ulkopuolella, eikä kyseinen investointi ole riippuvainen RRF-hankkeen toteuttamisesta. Alustavaksi kylmäkonetta koskevaksi hinta-arvioksi on ilmoitettu 500 000 euroa. Kunnanhallitus voi antaa asiassa harkintaansa perustuvaa omistajaohjausta sekä Lempäälän Lämmölle että osakkuusyhteisölleen Lempäälän Jäähalli Oy:lle, joka on 42,1 %:sti kuntakonsernin omistama yhtiö.

Kuntalakiesityksessä todetaan, että kunnan ennakkokäsityksen hankkiminen on keino ohjata ja valvoa konserniin kuuluvan tytäryhteisön

toimintaa ja taloutta. Tällainen velvoite ennakkokäsityksen hankkimiseen voi syntyä esimerkiksi silloin, kun päätettävä asia merkittävästi vaikuttaa yhteisön tai kunnan toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen. Tytäryhteisön johdon tulee toimia huolellisesti ja yhteisön edun mukaisesti ja pääomistajan ennakkokäsityksen hankkiminen on näiden velvoitteiden mukaista. (HE 268/2014.)

Ennakkokäsityksen hankkimisessa ei ole kyse yhteisön sisäisen päätöksenteon tai yhteisöä koskevan lain mukaisen toimitusjohtajan tai hallituksen vastuun siirtämisestä kunnanhallitukselle tai konsernijohdolle eikä se merkitsisi minkäänlaisen oikeudellisen yhteisvastuun synnyttämisestä (HE 268/2014). Lopullinen päätösvalta ja vastuu on ennakkokäsitystä edellyttävästä asiasta aina yhteisön omalla päätöksentekoaikavälillä, vaikka kunnan ennakkokäsitys päätettävään asiaan on hankittu ennen yhteisön päätöstä. (HE 268/2014, Lempäälän kunnan konserniohje.)

Kokousasian liitteinä on RRF-investointihankkeen osakokonaisuudet sekä Lempäälän Lämpö Oy:n täydennetyt lisäselvityksen (14.8.2023) RRF-hanketta ja priorisoitua investointiohjelmaa koskevat osiot. Lisäselvitys ja osakokonaisuus-liite ovat osittain salassa pidettävä julkisuuslain 24 §:n 1. momentin kohdan 20 mukaan. Kokousasian oheismateriaalina on työ- ja elinkeinoministeriön investointitukipäätös, RRF-investoinnin päivitetty projektikuvaus (1.6.2023) sekä Lempäälän Lämpö Oy:n investointituen tukihakemus. Projektikuvaus ja tukihakemus sisältävät osittain salassa pidettäviä tietoja (julkisuuslaki 24 § 1. momentti kohta 20).

Lempäälän Lämpö Oy on Lempäälän kunnan 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Lempäälän Lämmön toimialana on omistaa ja hallita kaukolämpö- ja maakaasuverkostoa, lämpökeskus- ja muita lämpö- ja maakaasulaitteita, huolehtia lämpö- ja maakaasusopimuksen tehneiden kiinteistöjen lämmitykseen, lämpimän käyttöveden valmistukseen ja prosessiin tarvittavan lämpöenergian ja maakaasun jakelusta sekä kiinteistöjen hoitoon, huoltoon ja isännöintiin liittyvistä tehtävistä. Yhtiö voi omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta.

Lempäälän Energia Oy on Lempäälän Lämmön 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Lempäälän Energian toimialana on sähkön, höyryn, lämmön sekä muiden energiatuotteiden ja palveluiden tuottaminen, hankkiminen, myynti ja välittäminen sekä näihin liittyvien verkostojen rakentaminen, laitteiden omistus, käyttö- ja huoltotoiminnot sekä veden käsittely. Yhtiö voi omistaa toimintaansa liittyviä kiinteistöjä ja rakennuksia.

Toimivalta: kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee vastata kunnan toiminnan omistajaohjauksesta. Hallintosäännön 4. luvun 1 §:n kohdan 2 mukaan kunnanhallitus antaa konserniyhtiöille niiden erikseen pyytämän omistajaohjauksen. Saman luvun 2 §:n kohdan 3 mukaan kunnanjohtaja antaa kunnan ennakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa.

Lempäälän kunnan konserniohjeen mukaan tytäryhteisön hallituksen tai toimitusjohtajan on kirjallisesti hankittava ennen päätöksentekoa konsernijohdon kirjallinen ennakkokannanotto, kun asia koskee merkittävää tai poikkeuksellista investointia. Konsernijohdon ennakkokannanoton antaa kunnanjohtaja. Tytäryhteisön päätöksenteko ja sen valmistelu ennakkokannanottoa vaativassa asiassa on järjestettävä niin, että kunnanjohtajalla on ennen ennakkokannanottoa mahdollisuus saattaa asia kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	<ol style="list-style-type: none">1. Kunnanhallitus päättää ennakkokantanaan, että se ei puolla Lempäälän Lämpö Oy:n Lämpöomavarainen Lempäälä 2025 -investointihankkeen käynnistämistä.2. Kunnanhallitus päättää omistajaohjauksenaan, että Lempäälän Lämpö Oy:n ja Lempäälän Energia Oy:n kanssa jatketaan keskustelua yhtiöiden pitkän aikavälin investointistrategiasta sekä yhtiön nykyisen investointiohjelman yhteensovittamisesta kunnan intresseihin.3. Kunnanhallitus päättää omistajaohjauksenaan, että Lempäälän Lämpö Oy:n tulee jatkaa yhteistyötä Lempäälän Jäähalli Oy:n kanssa ja valmistella ja toteuttaa viivytyksessä Lempäälän jäähallin kylmätekniiikan päivitysinvestointi.
Käsittely	<p>Keskustelun kuluessa esittelijä muutti päätösehdotustaan seuraavaksi: ”1. Kunnanhallitus päättää ennakkokantanaan, että se ei puolla Lempäälän Lämpö Oy:n Lämpöomavarainen Lempäälä 2025 -investointihankkeen käynnistämistä.</p> <p>2. Kunnanhallitus päättää omistajaohjauksenaan, että Lempäälän Lämpö Oy:n ja Lempäälän Energia Oy:n kanssa jatketaan keskustelua yhtiöiden pitkän aikavälin investointistrategiasta.</p> <p>Lisäksi kunnanhallitus päättää omistajaohjauksenaan pyytää yhtiöiltä uudelleen valmistellun, kunnan intresseihin yhteensovitettun investointiohjelman sisältäen hiekkaenergiavarastoinvestoinnin omana investointihankkeenaan vuoden 2023 loppuun mennessä.</p> <p>3. Kunnanhallitus päättää omistajaohjauksenaan, että Lempäälän Lämpö Oy:n tulee jatkaa yhteistyötä Lempäälän Jäähalli Oy:n kanssa ja valmistella ja toteuttaa viivytyksettä Lempäälän jäähallin kylmätekniiikan päivitysinvestointi. Kunnanhallitus toteaa, että se on myötämielinen valmistelemaan asiaa koskevan rahoitusratkaisun saatuaan kylmätekniiikan päivitysinvestoinnin tarkemman suunnitelman.”</p> <p>Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti muutetun päätösehdotuksen.</p>
Päätös	<ol style="list-style-type: none">1. Kunnanhallitus päätti ennakkokantanaan, että se ei puolla Lempäälän Lämpö Oy:n Lämpöomavarainen Lempäälä 2025 -investointihankkeen käynnistämistä.2. Kunnanhallitus päätti omistajaohjauksenaan, että Lempäälän Lämpö Oy:n ja Lempäälän Energia Oy:n kanssa jatketaan keskustelua yhtiöiden pitkän aikavälin investointistrategiasta. <p>Lisäksi kunnanhallitus päätti omistajaohjauksenaan pyytää yhtiöiltä uudelleen valmistellun, kunnan intresseihin yhteensovitettun investointiohjelman sisältäen hiekkaenergiavarastoinvestoinnin omana investointihankkeenaan vuoden 2023 loppuun mennessä.</p> <ol style="list-style-type: none">3. Kunnanhallitus päätti omistajaohjauksenaan, että Lempäälän Lämpö Oy:n tulee jatkaa yhteistyötä Lempäälän Jäähalli Oy:n kanssa ja valmistella ja toteuttaa viivytyksettä Lempäälän jäähallin kylmätekniiikan

päivitysinvestointi. Kunnanhallitus toteaa, että se on myötämielinen valmistelemaan asiaa koskevan rahoitusratkaisun saatuaan kylmätekniiikan päivitysinvestoinnin tarkemman suunnitelman.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kunnanvaltuuston II varapuheenjohtaja Jani Saikkonen ei osallistunut esteellisenä (yhteisöjäävi) tämän pykälän käsittelyyn eikä päätöksentekoon.

Merkittiin pöytäkirjaan, että johdon erityisavustaja Tuulia Rinne saapui kokoukseen ennen tämän pykälän käsittelyä klo 16.40.

Otteet

Lempäälän Lämpö Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja,
Lempäälän Energia Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja